

ขบวนการอิสลามเตอร์กีสถานตะวันออก (ETIM) กับสถานะกลุ่มก่อการร้าย East Turkistan Islamic Movement (ETIM) and The Status of Terrorist Group

บทความวิจัย

อัคพงษ์ สิทธิวงศ์¹

Akkapong Sitthiwong

กองวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองการศึกษา

โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช สระบุรี ประเทศไทย 18180

Humanities and Social Sciences Division, Academic Faculty,

Navamindra Kasatriyadhiraj Royal Air Force Academy, Saraburi, Thailand 18180

E-mail: akkapong.rtaf@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องขบวนการอิสลามเตอร์กีสถานตะวันออก (ETIM) กับสถานะกลุ่มก่อการร้าย มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นมาของขบวนการอิสลามเตอร์กีสถานตะวันออก และ 2) สถานะการเป็นกลุ่มก่อการร้าย โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบคุณภาพ ผ่านการเก็บข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารจากทางการและข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาานิยามของกลุ่มก่อการร้ายโดยใช้กรอบแนวคิดจิตวิทยาการก่อการร้าย นิยามขององค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ และการขึ้นบัญชีกลุ่มก่อการร้ายของประเทศมหาอำนาจ

ผลการศึกษาพบว่า ขบวนการอิสลามเตอร์กีสถานตะวันออกเป็นกลุ่มติดอาวุธของกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูร์ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ของจีน ขบวนการดังกล่าวเริ่มต้นด้วยการติดอาวุธจากสหภาพโซเวียต และก่อตั้งเป็นขบวนการ ในปี ค.ศ. 1993 ต่อมาได้พบความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายสากลและได้ก่อเหตุวินาศกรรมในหลายพื้นที่ของจีน การกระทำและพฤติกรรมเข้าข่ายเป็นกลุ่มการร้ายตามแนวคิดจิตวิทยาการก่อการร้าย และได้รับการขึ้นบัญชีเป็นกลุ่มก่อการร้ายจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ แต่สหรัฐอเมริกาได้ถอนชื่อขบวนการดังกล่าวออกจากบัญชีกลุ่มก่อการร้ายสากล โดยถือเป็นอำนาจอันชอบธรรมของสหรัฐอเมริกา เพราะการก่อการร้ายหรือกลุ่มก่อการร้ายไม่มีนิยามที่เป็นสากล อย่างไรก็ตามจีนและอีกหลายประเทศยังคงให้สถานะขบวนการอิสลามเตอร์กีสถานตะวันออก ว่าเป็นกลุ่มก่อการร้าย

คำสำคัญ : ขบวนการอิสลามเตอร์กีสถานตะวันออก, อุยกูร์, การก่อการร้าย, จีน, สหรัฐอเมริกา

¹ อาจารย์ กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช

Lecturer of Academic Faculty, Navamindra Kasatriyadhiraj Royal Air Force Academy

Abstract

This research examines the East Turkistan Islamic Movement (ETIM) and its designation as a terrorist organization. The objectives of the study are: 1) To analyze the development of the East Turkistan Islamic Movement. 2) To assess the terrorist status of ETIM. The study employs qualitative research methods, gathering information from academic papers, official documents, and related news sources. The definition of terrorism is explored through psychological perspectives on terrorism, as well as international organizational frameworks, such as those of the United Nations, and terrorist designations by major global powers.

The findings indicate that ETIM is an armed group led by Uyghur militants based in the Xinjiang Autonomous Region. The Soviet Union

supported the group by providing training and weapons. ETIM was officially established in 1993 and later formed connections with international terrorist organizations. The group has carried out acts of sabotage in various parts of China. Based on psychological concepts of terrorism, ETIM's activities and behaviors align with terrorist actions. The United Nations Security Council has officially listed ETIM as a terrorist organization. However, the United States removed ETIM from its list of foreign terrorist organizations through its own authority, highlighting the absence of a universally agreed-upon definition of terrorism. China still insists that ETIM is a terrorist group, along with many other countries that agree with this designation.

Keywords: East Turkistan Islamic Movement (ETIM), Uyghur, Terrorism, China, USA

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงและมีหลายประเทศได้รับผลกระทบ รวมทั้งประเทศไทย เหตุการณ์การก่อการร้ายครั้งล่าสุดกลางกรุงเทพฯ เกิดขึ้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2558 มีเหตุระเบิดเกิดขึ้นบริเวณแยกราชประสงค์ใจกลางย่านเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีผู้เสียชีวิตมากถึง 20 คน ต่อมาผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมได้มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาวอุยกูร์ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ (กุลธิดา สามะพุทธิ, 2563)

สถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทยได้ลงข้อความเมื่อ 10 ธันวาคม 2562 ว่า “ขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก East Turkistan Islamic Movement: ETIM” เป็นองค์กรที่ได้รับการยืนยันจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติแล้วว่าเป็น “องค์กรการก่อการร้าย” ได้ก่อการร้ายในหลายพื้นที่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแยกซินเจียงออกจากประเทศจีน องค์กร

ดังกล่าวยังวางแผนก่อการร้ายในต่างประเทศ ซึ่งเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ (สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทย, 2562) แต่ในปี พ.ศ. 2563 ทางการสหรัฐอเมริกาได้ลบรายชื่อของกลุ่ม ETIM ออกจากบัญชีกลุ่มก่อการร้าย โดยสหรัฐอเมริการะบุว่าไม่มีหลักฐานการปฏิบัติการของกลุ่ม ETIM ที่น่าเชื่อถือได้ จึงได้ลบกลุ่มดังกล่าวออกจากบัญชีกลุ่มก่อการร้าย จากที่เคยจัดให้กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มก่อการร้ายในปี พ.ศ. 2547 สมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู.บุช (“US removes group”, 2020) ซึ่งประกาศของสหรัฐอเมริกาสร้างความไม่พอใจกับรัฐบาลจีนเป็นอย่างมาก ทางจีนไม่พอใจในการตัดสินใจของสหรัฐอเมริกาเพราะกลุ่ม ETIM เป็นกลุ่มก่อการร้ายสากลที่เป็นอันตรายต่อจีนและประชาคมโลก สหรัฐอเมริกาใช้สองมาตรฐานในการตัดสินใจเรื่องดังกล่าวและใช้กลุ่ม ETIM เป็นเครื่องมือในแสวงหาประโยชน์และเป็นการ

ลดความสำคัญของความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในระดับนานาชาติ (Liu, 2020)

ปัญหาชนกลุ่มน้อยชาวอุยกูร์แม้จะเป็นปัญหาภายในของจีน แต่เคยสร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยอย่างรุนแรง สำหรับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชาวอุยกูร์

หรือกลุ่มก่อการร้ายชาวอุยกูร์ยังคงมีจำกัดในประเทศไทย ดังนั้นการทำความเข้าใจหรือเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวจะยังประโยชน์ให้กับวงการวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านความมั่นคงศึกษา เพื่อเตรียมพร้อมกับการรับมือกับปัญหาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและบทบาทของขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก (ETIM)

2. เพื่อศึกษาสถานะของขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก (ETIM) กับสถานะการเป็นกลุ่มก่อการร้ายในระดับสากล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

องค์ประกอบของกลุ่มก่อการร้ายตามแนวคิดทางจิตวิทยา (Psychology of Terrorism) (Borum, 2004 p.56-63)

1. การคัดเลือกสมาชิก (Recruitment) การคัดเลือกสมาชิกใหม่เป็นสิ่งสำคัญสำหรับกลุ่มก่อการร้าย กลุ่มก่อการร้ายใดที่สามารถหาแนวร่วมเป็นสมาชิกใหม่ได้จะประสบความสำเร็จในระยะยาว เพราะงานของกลุ่มก่อการร้ายมีความเสี่ยงถึงชีวิตการหาแนวร่วมจึงต้องใช้อุดมการณ์หรือแนวคิดในการโน้มน้าวให้เข้าร่วมปฏิบัติการ อย่างเช่นแนวคิดญิฮาด (Jihad) และช่องทางในการติดต่อสื่อสารในปัจจุบันคือการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2. มีการพึ่งพาตนเอง (Self-Sustainable Function) การทำให้องค์กรสามารถคงอยู่ได้ในระยะยาวโดยอาศัยเป้าหมายเพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีและการจงรักภักดีต่อองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญ การสร้างความสามัคคีของกลุ่มก่อการร้าย คือการสร้างศรัทธาร่วมเพื่อให้เกิดแนวทางในการต่อสู้ที่ชัดเจน

3. บทบาทของความเป็นผู้นำ (Role of Leadership) คุณลักษณะของผู้นำกลุ่มก่อการร้ายจะมีความเป็นผู้นำมีทักษะในการกระตุ้นให้สมาชิกลงมือปฏิบัติการ มักเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น มีความรู้ และเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ตลอดจนสมาชิกมีความจงรักภักดี ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาสมาชิกที่เข้ามาให้ดำเนินรอยตาม รวมทั้ง

จัดการควบคุมการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มให้อยู่ภายใต้ผู้นำ นอกจากนี้ผู้นำยังมีบทบาทสำคัญในการมอบผลตอบแทนให้กับสมาชิกเพื่อเป็นแรงจูงใจ

4. การเสื่อมถอยขององค์กร (Decline of Organizations) ไม่มีกลุ่มก่อการร้ายใดสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างถาวรเพราะด้วยปฏิบัติการที่มีการสร้างศัตรูที่ชัดเจนจึงทำให้การคงอยู่ขององค์กรเหล่านี้ทำได้ยากลำบาก การเสื่อมถอยของกลุ่มก่อการร้ายเกิดขึ้นได้จาก การยอมแพ้ การเปลี่ยนแนวทางในการเคลื่อนไหว ปัญหาภายในองค์กร เช่น ความขัดแย้งระหว่างสมาชิก

นิยามตามกรอบแนวคิดของสหประชาชาติ

สหประชาชาติไม่ได้มีกรอบแนวคิดหรือนิยามของคำว่าก่อการร้ายอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามข้อมติของสหประชาชาติหลายข้อสามารถนำมาอธิบายหรือให้นิยามความหมายของการก่อการร้ายได้ (United Nations Office on Drugs and Crimes, 2018)

ข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 49/60 ที่มีเป้าหมายเพื่อที่จะอธิบายพฤติกรรมการใช้อาวุธที่เข้าข่ายการกระทำที่เป็นการก่อการร้าย ระบุว่ากระทำความตั้งใจที่จะก่อเหตุร้ายในที่สาธารณะ โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อเป้าหมายทางการเมือง ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่สามารถถือเป็นความชอบธรรมได้ ไม่ว่าจะอ้างเหตุผลทางการเมือง ปรัชญา อุดมการณ์ เชื้อชาติ ศาสนา ชาติพันธุ์

ข้อมติสหประชาชาติที่ 1566 (2004) ซึ่งช่วยขยายความหมายของข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1373 (2001) โดยนิยามความหมายของการก่อการร้าย คือ การกระทำอาชญากรรมต่อพลเรือน โดยทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตหรือให้ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง รวมถึงการจับตัวประกัน เป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดความกลัวต่อสาธารณชน กลุ่มคน บุคคล บ้างบังคับให้รัฐบาลหรือองค์การระหว่างประเทศทำในสิ่งใดหรือขัดขวางการกระทำในสิ่งใด ซึ่งถือเป็นความผิดตามขอบเขตและคำจำกัดความที่ระบุไว้ในอนุสัญญาและพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ไม่สามารถถือว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรมได้ในทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลทางการเมือง ปรัชญา อุดมการณ์ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา หรือเหตุผลอื่นที่คล้ายคลึงกัน และขอให้รัฐทุกรัฐป้องกันการกระทำดังกล่าว และหากไม่สามารถป้องกันได้ ต้องดำเนินการลงโทษการกระทำเหล่านั้น ด้วยบทลงโทษที่สอดคล้องกับความรุนแรงของการกระทำดังกล่าว (United Nations on Drugs and Crime, 2018)

นิยามของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ

1. สหรัฐอเมริกา กำหนดนิยามของกลุ่มก่อการร้ายต่างชาติ (Foreign Terrorist Organizations) โดยให้อำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (Secretary of State) และมีสำนักงานต่อต้านการก่อการร้าย (Bureau of Counterterrorism) กระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้ดำเนินการจัดทำบัญชีกลุ่มก่อการร้ายต่างชาติ สำหรับนิยามของการก่อการร้ายมีการระบุไว้ในกฎหมายตรวจคนเข้าเมืองและสัญชาติ (Immigration and Nationality Act) มาตราที่ 212 นิยามกิจกรรมการก่อการร้าย (Terrorist Activity) คือ การกระทำที่ผิดกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นทั้งในดินแดนของสหรัฐอเมริกา หรือขัดต่อกฎหมายของพื้นที่อื่น ๆ สำหรับการกระทำที่เข้าข่ายการก่อการร้าย ได้แก่ การจี้เครื่องบินหรือเรือโดยสาร การกักขังหน่วงเหนี่ยวและข่มขู่เอาชีวิต การใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ การลอบสังหาร การใช้อาวุธเคมี อาวุธนิวเคลียร์ อาวุธหรือระเบิดที่ทำให้เกิดอันตราย นอกจากนั้นกฎหมายยังระบุถึงการมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย

(Engaging in Terrorist Activity) ว่าการมีส่วนร่วมต่อการกระทำที่อาจนำไปสู่การเสียชีวิตหรือบาดเจ็บรุนแรง วางแผนหรือเตรียมการในการก่อการร้าย รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการก่อการร้าย เป็นต้น (U.S. Department of State, Office of the Coordinator for Counter Terrorism, 2008)

สำหรับการพิจารณากลุ่มก่อการร้ายต่างชาติจะมีการทบทวนทุก 2 ปี โดยจะมีการทบทวนข้อมูลกิจกรรมของกลุ่มก่อการร้าย และให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในการพิจารณาสถานะการเป็นกลุ่มก่อการร้ายต่างชาติ ซึ่งรัฐมนตรีอาจจะเห็นด้วยหรือไม่ (U.S. Department of State, n.d.)

2. สหราชอาณาจักร รัฐบาลได้นิยามความหมายของกลุ่มก่อการร้ายว่าเป็นการกระทำหรือวิธีการในการใช้กำลังความรุนแรงต่อบุคคล รวมไปถึงการทำลายทรัพย์สิน การกระทำที่เป็นอันตรายต่อชีวิตหรือมีความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยของสาธารณชน การกระทำดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างอิทธิพลต่อรัฐบาล องค์การระหว่างประเทศ เพื่อเป้าหมายในด้านการเมือง ศาสนา และแนวคิดสุดโต่ง สำหรับการขึ้นบัญชีกลุ่มก่อการร้ายอังกฤษใช้หลักเกณฑ์ 4 หลัก ได้แก่ 1) ก่อเหตุหรือเข้าร่วมในการก่อการร้าย 2) เตรียมการเพื่อก่อการร้าย 3) สนับสนุนหรือช่วยเหลือให้เกิดการก่อการร้าย และ 4) การกระทำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย (Government of the United Kingdom, 2025)

3. ไทย มี พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 (2559) มีการนิยามของการก่อการร้ายว่า การกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตของอนุสัญญาและพิธีสารระหว่างประเทศเกี่ยวกับการก่อการร้าย ที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือรับรอง ทั้งนี้ ไม่ว่าการกระทำที่เป็นความผิดนั้นได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research Method) เพื่อแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับการถือกำเนิดของกลุ่มอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก และนิยามการกำหนดสถานะการเป็นกลุ่มก่อการร้ายของกลุ่มอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก โดยพิจารณาแนวคิดและคำนิยามของกลุ่มก่อการร้ายจากนักวิชาการองค์การระหว่างประเทศ เอกสารจากหน่วยงานรัฐบาลที่ระบุถึงกลุ่มดังกล่าว ซึ่งแต่ละหน่วยงานหรือรัฐบาลย่อมให้เหตุผลในการนิยามกลุ่มก่อการร้ายที่แตกต่างกัน เพื่อหาข้อสรุปว่ากลุ่มอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออกเข้าข่ายการเป็นกลุ่มก่อการร้ายหรือไม่

เครื่องมือในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์และข้อมูลจากหนังสือ จำนวน 8 บทความ และข้อมูลจากเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐบาลและองค์การระหว่างประเทศ จำนวน 12 ชิ้น ข่าวสารจากสำนักข่าวที่มีชื่อเสียง จำนวน 7 ข่าว ทำให้ข้อมูลมีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมาและบทบาทของขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก การถือกำเนิดของขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออกมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในพื้นที่เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ (Uyghur Autonomous Region) ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของจีนมีพรมแดนติดกับหลายประเทศในเอเชียกลาง² ชาวอุยกูร์มีความคล้ายคลึงกับชาวเติร์กและนับถือศาสนาอิสลาม ชาวอุยกูร์อ้างถึงประวัติศาสตร์ในสมัยก่อนว่ามีดินแดนของตนเองชื่อเตอร์กิสถานตะวันออก (Eastern Turkistan) ก่อนถูกยึดครองโดยจีน ภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อปี ค.ศ. 1949 ชาวจีนซึ่งเป็นชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ของจีนได้เริ่มเข้ามาในซินเจียงมากขึ้น และเข้ายึดครองพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจของเมือง ซึ่งซินเจียงเป็นดินแดนที่อุดมไปด้วย

ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน การไหลบ่าเข้ามาของชาวจีนที่มีศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากอุยกูร์ทำให้เกิดกระแสต่อต้านและก่อให้เกิดความเป็นชาตินิยมมาก ซึ่งทางรัฐบาลพยายามควบคุมสถานการณ์อย่างเข้มงวดมีชาวอุยกูร์บางส่วนเริ่มอพยพออกจากซินเจียงเพื่อไปตั้งองค์กรผลิตดินเพื่อหาทางเรียกร้องการปกครองจากรัฐบาลจีน (Wu, 2013, p.154-162)

ภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1991 กลุ่มประเทศในเอเชียกลางซึ่งมีความคล้ายคลึงทางภาษาและชาติพันธุ์กับชาวอุยกูร์ได้รับเอกราชทำให้เกิดกระแสการเรียกร้องเอกราชของชาวอุยกูร์ต่อมาในปี ค.ศ. 1992 กลุ่มชาวอุยกูร์ผลิตดินทั่วโลกได้เดินทางไปประชุมที่นครอิสตันบูลของตุรกีเพื่อจัดตั้ง Eastern Turkistan World National Congress และในปี ค.ศ. 1997 เริ่มพบแนวทางการใช้ญิฮาด³ ในความเคลื่อนไหวของกลุ่มอุยกูร์โดยเฉพาะการเผยแพร่หนังสือการต่อสู้เพื่อเอกราช (The Struggle for Independence) ที่เนื้อหาระบุว่า น้ำตาและความเจ็บปวดจะไม่สามารถนำไปสู่หนทางเอกราชได้ (Bovingdon, 2010, p.135 -139)

ขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก (ETIM) มีการก่อตั้งประมาณช่วงปี ค.ศ. 1993 โดยนาย Hasan Mahsuma ผู้มีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองคัชการ์ (Kashgar) เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ รัฐบาลจีนมองว่า ETIM เป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงและพยายามโน้มน้าวให้หลายประเทศตระหนักถึงภัยก่อการร้ายจากกลุ่มดังกล่าว โดยจีนพยายามบอกสหรัฐอเมริกาว่า ETIM เชื่อมโยงกับอัลกออิดะห์และบิน ลาดิน อย่างไรก็ตามผู้นำ ETIM ปฏิเสธความเชื่อมโยงกับอัลกออิดะห์และตาลิบัน หลังการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ 911 ใน ค.ศ. 2001 ที่มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ต่อมาในปี ค.ศ. 2002 รัฐบาลของจอร์จ ดับเบิลยู บุช ให้ ETIM อยู่ในบัญชีกลุ่มก่อการร้ายและทำการยึดทรัพย์สินที่เชื่อมโยงกับกลุ่มดังกล่าวในสหรัฐอเมริกา (Xu et al., 2014)

² เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์มีพรมแดนติดต่อกับมองโกเลีย รัสเซีย คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ทาจิกิสถาน อัฟกานิสถาน ปากีสถาน และอินเดีย

³ สำนักจุฬาราชมนตรีให้คำนิยามของญิฮาดว่าการใช้กำลังความสามารถทั้งหมดที่มีอยู่ทุกด้าน การเคลื่อนไปยังเป้าหมายข้างหน้าด้วยกำลังและความเข้มแข็งของเราทั้งหมดและต่อสู้ความยากลำบากทุกอย่าง

2. ขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออกเป็นกลุ่มก่อการร้ายตามแนวคิดทางจิตวิทยา จากการศึกษาพบว่า ขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออกเป็นกลุ่มก่อการร้ายสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดทางจิตวิทยา ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) การคัดเลือกสมาชิก (Recruiter) 2) การพึ่งตนเอง (Self -Sustainable Function) 3) บทบาทของความเป็นผู้นำ (Role of Leadership) และ 4) การเสื่อมถอยขององค์กร (Decline of Organizations)

2.1 การคัดเลือกสมาชิก ชาวอุยกูร์ส่วนหนึ่งมีแนวคิดใช้ความรุนแรงในการต่อต้านการปกครองจากรัฐบาลปักกิ่ง พบหลักฐานการคัดเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มและการใช้ความรุนแรงซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต โดยมีคำกล่าวอ้างว่าสหภาพโซเวียตได้สร้างโรงเรียนฝึกวิชาทหารให้กับคนอุยกูร์ในเอเชียกลาง มีการสอนเรื่องการทำสงครามกองโจรและเทคนิคการรบ สหภาพโซเวียตใช้กลุ่มอุยกูร์เป็นเครื่องมือทางการเมือง ภายหลังการแตกหักระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต⁴ (Shichor, 2018, p.122-125) ข้อมูลของทางการจีนในสารคดี The back hand ETIM and terrorism in Xinjiang ที่เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2019 ระบุว่า มีสมาชิก ETIM ที่ได้รับการฝึกจากต่างประเทศและมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายสากล มีบทสัมภาษณ์ของผู้ต้องหาในคดีก่อการร้ายซึ่งเป็นชาวอุยกูร์ ตลอดจนหลักฐานคลิปวิดีโอเกี่ยวกับฝึกอาวุธให้กับเยาวชน (China Global Television Network [CGTN], 2019) นอกจากนี้ ทหารสหรัฐอเมริกาเคยจับกุมชาวอุยกูร์ 2 คน ได้อัฟกานิสถาน ต่อมาได้คุมตัวทั้ง 2 คน ไปยังเรือนจำอ่าวกวนตานาโม (Guantanamo) ในคิวบา⁵ อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 คนได้รับการปล่อยตัวในเวลาต่อมาและถูกส่งตัวไปยังประเทศต่าง ๆ ก่อนไปตั้งถิ่นฐานในปากีสถาน (Xu et al., 2014) การจับกุมชาวอุยกูร์ได้อัฟกานิสถานแสดงให้เห็น

ถึงความเป็นไปได้ที่สมาชิกของกลุ่มได้เข้าไปมีส่วนร่วม กับกลุ่มก่อการร้ายสากลอย่างอัลกออิดะห์

2.2 การพึ่งตนเอง (Self-Sustainable Function) การทำให้องค์กรสามารถคงอยู่ได้ในระยะยาว โดยอาศัยเป้าหมายเพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ การศึกษาพบว่า ชาวอุยกูร์บางส่วนใช้แนวทางการญิฮาด ในความเคลื่อนไหวโดยเฉพาะการเผยแพร่หนังสือการต่อสู้เพื่อเอกราช (The Struggle for Independence) (Bovingdon, 2010, p.135-139) ทางการจีนระบุว่า ETIM มีความเชื่อมโยงกับอัลกออิดะห์ โดย ETIM ได้รับเงินสนับสนุนจากอุซามะฮ์ บิน ลาดิน และยังมีกลุ่ม The Islamic Movement of Uzbekistan (IMU) ให้การสนับสนุนการฝึกของ ETIM ในปากีสถาน โดยมีผู้นำคือนาย Mufti Abu Zaral-Burmi เป็นผู้นำและเป็นมุสลิมโรฮิงญาจากเมียนมาร์ พยายามพวณกรบของ ETIM ร่วมต่อสู้กับอัลกออิดะห์ในการต่อสู้ที่เรียกว่าญิฮัดระดับโลก (Rehman, 2014, p.1-2)

2.3 บทบาทของความเป็นผู้นำ (Role of Leadership) ขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก (ETIM) มีการก่อตั้งประมาณช่วงปี ค.ศ. 1993 โดยนาย Hasan Mahsuma ผู้มีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองคัชการ์ (Kashgar) เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ เป็นผู้นำคนแรก ซึ่งต่อมาถูกสังหารโดยทหารปากีสถานในปี ค.ศ. 2003 และได้มีการเลือกผู้นำคนใหม่คือนาย Abdul Haq และถูกสังหารโดยทหารปากีสถานในปี ค.ศ. 2010 ผู้นำคนต่อมาคือนาย Abdul Shakoor ถูกสังหารในปี ค.ศ. 2012 และมีนาย Abdullah Mansour รับช่วงต่อ (Dutkiewicz, 2020, p.105) จะเห็นได้ว่าขบวนการ ETIM สามารถส่งต่อความเป็นผู้นำได้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผู้นำคนเก่าจะถูกสังหาร แต่ยังคงมีคนที่ต้องการนำพาให้องค์กรอยู่รอดเข้ามารับหน้าที่อย่างต่อเนื่อง

⁴ ความขัดแย้งระหว่างจีนกับโซเวียตเกิดขึ้นหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต สตาลินที่ เหมมา เจอตุงนับถือ นิกิตา ครุสชอฟ ผู้นำโซเวียตคนใหม่ ได้กล่าวโจมตี สตาลิน และมีแนวนโยบายที่เป็นมิตรกับสหรัฐอเมริกาสร้างความไม่พอใจแก่ เหมมา เจอตุงเป็นอย่างมากและกล่าวหาว่าครุสชอฟทำลายอุดมการณ์ของโลกสังคมนิยม โดยทั้งสองประเทศยุติความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันในปี ค.ศ. 1962

⁵ เรือนจำอ่าวกวนตานาโม เป็นที่คุมขังผู้ต้องสงสัยว่าเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายในช่วงที่สหรัฐอเมริกาประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้าย War Against Terror

2.4 การเสื่อมถอยขององค์กร (Decline of Organizations) ไม่มีกลุ่มก่อการร้ายใดสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างถาวรเพราะด้วยปฏิบัติการที่มีการสร้างศัตรูที่ชัดเจนจึงทำให้การคงอยู่ขององค์กรเหล่านี้ทำได้ยากลำบาก ขบวนการ ETIM เป็นศัตรูสำคัญในมุมมองของรัฐบาลจีน ในปี ค.ศ. 2017 รัฐบาลจีนได้เพิ่มมาตรการควบคุมความมั่นคงในพื้นที่เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ จากรายงานคณะกรรมการการวุฒิสภาสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 2018 ระบุว่า รัฐบาลจีนได้คุมตัวประชาชนชาวอุยกูร์รวมถึงชาติพันธุ์ที่ใกล้เคียงประมาณ 7 หมื่นหรืออาจถึง 2 ล้านคน โดยทางการจีนระบุว่านี่คือศูนย์ฝึกอาชีพ (Vocational Education Centers) เพื่อช่วยพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ แต่รายงานของสหรัฐอเมริการะบุว่าสถานควบคุมดังกล่าวทำหน้าที่ลี้ลับมองให้ประชาชนเคารพในพรรคคอมมิวนิสต์และไม่ให้ปฏิบัติศาสนิก (Foreign Relations Committee, 2018) นอกจากมาตรการในประเทศแล้วจีนยังเดินทางจัดการกับขบวนการ ETIM ในประเทศอัฟกานิสถานอีกด้วย ผู้นำกลุ่มตอลิบานซึ่งครองอำนาจในอัฟกานิสถานหลังจากการถอนกำลังของกองทัพสหรัฐอเมริกา ให้ข้อมูลกับผู้นำรัฐบาลจีนว่าสมาชิกขบวนการ ETIM ได้ออกจากอัฟกานิสถานหมดแล้ว โดยรัฐบาลตอลิบานไม่อนุญาตให้กลุ่มใด ๆ ใช้พื้นที่ของประเทศในการโจมตีประเทศอื่น (“ETIM militants left”, 2021)

ในปี พ.ศ. 2568 สถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทยได้ออกแถลงการณ์เพื่อตอบโต้สื่อตะวันตก และชี้แจงมาตรการในการจัดการปัญหาความไม่สงบในซินเจียง โดยระบุถึงข้อขบวนการ ETIM อย่างชัดเจน ว่ารัฐบาลเขตปกครองตนเองซินเจียงของจีนได้ส่งเสริมการทำงานป้องกันการก่อการร้ายและต่อต้านลัทธิหัวรุนแรงอย่างเข้มข้นตามกฎหมาย และได้ทำงานร่วมกับสังคมโลกเพื่อปราบปรามกลุ่มก่อการร้าย The Eastern Turkistan Islamic Movement (ETIM) อย่างเด็ดขาด โดยมุ่งเน้นการจัดแนวความคิดพื้นฐานที่ทำให้การก่อการร้ายและลัทธิหัวรุนแรงทางศาสนาเกิดขึ้นและแพร่กระจาย ซึ่งประสบผลสำเร็จในช่วง 9 ปีที่ผ่านมา ซินเจียงไม่พบเหตุการณ์ก่อการร้ายรุนแรงใด ๆ สังคมมีระเบียบ สงบเรียบร้อยและมีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่อง

ส่งผลให้ประชาชนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในซินเจียง 25 ล้านคนสามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างสงบสุข (สถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย, 2568)

3. กิจกรรมของกลุ่ม ETIM เข้าข่ายการกระทำผิดและลักษณะการก่อการร้ายตามข้อมติของสหประชาชาติ

รัฐบาลจีนพบว่าการก่อความไม่สงบหลายครั้งที่เกิดขึ้นมีสมาชิกกลุ่ม ETIM เกี่ยวข้อง ได้แก่ การก่อเหตุในซินเจียงมากกว่า 200 ครั้ง ช่วงปี ค.ศ. 1990-2001 การปฏิบัติการโจมตีผลประโยชน์ของจีนในต่างประเทศ เช่น การโจมตีสถานทูตจีนในตุรกีช่วงปี ค.ศ. 1990 ในปี ค.ศ. 2008 ได้เกิดเหตุระเบิดรถบัสในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน โดย ETIM ประกาศความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ดังกล่าว และในปี ค.ศ. 2013 เกิดเหตุระเบิดที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ทำให้มีผู้เสียชีวิต 5 ราย ซึ่งทางการจีนระบุว่าเป็นฝีมือของ ETIM แต่กลุ่มนักเคลื่อนไหวชาวอุยกูร์ปฏิเสธความเกี่ยวข้อง (Xu et al., 2014)

เหตุการณ์โจมตีที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเป็นการระเบิดพลีชีพ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่เกิดขึ้นในกรุงปักกิ่งและเป็นสถานที่สำคัญของประเทศอีกด้วย จากรายงานข่าวของ The Guardian มีการกล่าวอ้างว่าเป็นปฏิบัติการของนักรบอุยกูร์โดยมีนาย Abdullah Mansour เป็นหัวหน้ากลุ่ม Turkish Islamic Party -TIP และได้มีคำเตือนไปยังทางการจีนว่ามหาศาลาประชาชน หรือที่ประชุมของสภาและสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนจะเป็นเป้าหมายต่อไป ทางกรจีนประกาศว่า TIP คือ กลุ่ม ETIM ชาวอุยกูร์บางส่วนกล่าวว่าการกระทำดังกล่าวอาจจะมาจากผู้ที่ไม่พอใจนโยบายของทางการจีนที่กดดันในเรื่องของศาสนาและส่งผลกระทบต่อกรอบศาสนิก และตั้งข้อสงสัยว่า ETIM จะสามารถปฏิบัติการได้หรือไม่ในพื้นที่ที่มีความเข้มงวดสูงสุดของจีนและเป็นการระเบิดพลีชีพอีกด้วย (Kaiman, 2013)

Micheal Clarke ได้รวบรวมสถิติการก่อเหตุที่เกี่ยวข้องกับกองกำลังเตอร์กิสถานตะวันออก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990-2001 พบข้อมูลว่า มีการก่อเหตุด้วยระเบิดประมาณ 4 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 15 ราย บาดเจ็บ 151 ราย การลอบสังหารเกิดขึ้นมากกว่า 11 ครั้ง โดยเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ทางการจีนที่ถูกส่งไปประจำการที่เขตปกครอง

ตนเองชินเจียง รวมถึงชาวมุสลิมบางส่วนที่มีความเคลื่อนไหวทางการเมืองหรืออาจจะร่วมมือกับรัฐบาลจีนยังมีการโจมตีตำรวจและสถานที่ราชการ การวางยาพิษ การลอบวางเพลิง รวมถึงสถานที่ฝึกอบรมการใช้อาวุธ การก่อจลาจล และการโจมตีภายนอกอีก 5 ครั้ง ในตุรกีและคาซัคสถาน (Clarke, 2007) เห็นได้ว่าการกระทำหรือการใช้ความรุนแรงที่ขบวนการ ETIM ได้ก่อเหตุขึ้น คือ การกระทำอาชญากรรมต่อพลเรือน โดยทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตหรือให้ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง ประกันเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดความกลัวต่อสาธารณชน กลุ่มคน บุคคล บิบบังคับให้รัฐบาลหรือองค์การระหว่างประเทศทำในสิ่งใดหรือขัดขวางการกระทำในสิ่งใด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมติของสหประชาชาติ ดังนั้น ขบวนการ ETIM จึงถือเป็นกลุ่มก่อการร้ายตามนิยามขององค์การสหประชาชาติ ข้อมูลจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติระบุว่า ETIM ถูกจัดให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายตั้งแต่ 11 กันยายน 2002 เพราะความเชื่อมโยงกับกลุ่มอัลกออิดะห์และบิน ลาดิน นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้ง ETIM การปฏิบัติการตลอดจนความเคลื่อนไหวในปัจจุบันที่ส่วนใหญ่อยู่ในเอเชียใต้ เอเชียกลาง และเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ (United Nations, Security Council, 2011)

4. การยอมรับสถานะการเป็นกลุ่มการร้ายของขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออกของประเทศต่าง ๆ

4.1 สหรัฐอเมริกาเคยให้ ETIM มีสถานะเป็นกลุ่มก่อการร้ายหลังเหตุการณ์ 911 และยังอนุญาตให้จีนเข้าทำการสอบปากคำชาวอุยกูร์ที่ถูกคุมขังในเรือนจำอ่าวกวนตานาโม อย่างไรก็ตามภายใต้การแข่งขันระหว่างมหาอำนาจจีนกับสหรัฐอเมริกา ทำให้ความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายมีอุปสรรค (Wu, 2013) สำหรับสหรัฐอเมริกาการนิยามกลุ่มก่อการร้ายต่างชาติ (Foreign Terrorist Organizations หรือ FTO) เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สำหรับลักษณะสำคัญของ FTO จะต้องเป็นองค์กรต่างประเทศ และต้องมีพฤติกรรมเข้าข่ายตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย ตลอดจนเป็นภัย

คุกคามความมั่นคงและผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในด้านป้องกันประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of State, n.d.) จากข้อมูลของกระทรวงการต่างประเทศ ของสหรัฐอเมริการะบุว่าสหรัฐอเมริกาไม่พบหลักฐานการมีอยู่ของ ETIM⁶ จึงนำไปสู่การถอด ETIM ออกจากสถานะการเป็นกลุ่มก่อการร้ายต่างชาติเมื่อ 20 ตุลาคม 2020

4.2 สำหรับ ETIM อังกฤษได้ขึ้นบัญชีให้เป็นกลุ่มก่อการร้าย เมื่อ ก.ค. 2016 โดยระบุชื่อเป็น Turkestan Islamic Party (TIP) หรือที่รู้จักในนาม East Turkestan Islamic Party (ETIP), East Turkestan Islamic Movement (ETIM) และ Hizb al-Islami al-Turkistani (HAAT) โดยระบุว่า TIP หรือ ETIM เป็นกลุ่มที่ต้องการสร้างรัฐอิสลามในซินเจียง และมีปฏิบัติการการก่อการร้ายในประเทศจีนตลอดจนมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายสากล ประเด็นที่น่าสนใจคืออังกฤษระบุว่า TIP เข้าร่วมในสงครามกลางเมืองซีเรีย และยังถูกขึ้นบัญชีจากสหประชาชาติและสหรัฐอเมริกาอีกด้วย (Government of the United Kingdom, 2025)

4.3 ในไทยปรากฏชื่อ ETIM ในฐานะข้อมูลของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าเป็นรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดแห่ง พรบ. ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 จัดอยู่ในกลุ่มรัฐอิสลามอิรักและเลแวนต์ (ISIL) และอัลกออิดะห์ โดยบัญชีดังกล่าวได้มาจาก รายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดตามมาตรา 6 และมาตรา 15 ของสหประชาชาติ (United Nations Sanction List) (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2568)

สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 (2559) มีการให้นิยามของการก่อการร้ายว่า การกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกระทำ

⁶ In the Matter of the Designation of the Eastern Turkistan Islamic Movement Also Know as ETIM as a Terrorist Organization Pursuant to Section 212(a)(3)(B)(vi)(II) of the Immigration and Nationality Act, as Amended.

ที่เป็นความผิดตามกฎหมายซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตของอนุสัญญาและพิธีสารระหว่างประเทศเกี่ยวกับการก่อการร้ายที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือรับรอง ทั้งนี้ ไม่ว่าการกระทำที่เป็นความผิดนั้นได้กระทำให้ขึ้นในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร

สำหรับเหตุระเบิดที่ราชประสงค์ ส่วนใหญ่ไม่พบข่าวสารที่ระบุว่า ETIM เกี่ยวข้องกับเหตุระเบิดดังกล่าว โดยรายงานข่าวจากสำนักข่าวอิสราเอลว่าฝ่ายความมั่นคงของไทยไม่พบการเข้าออกของกลุ่มอุยกูร์หัวรุนแรงและชาวอุยกูร์ที่ก่อเหตุน่าจะมาจากชาวอุยกูร์ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจคือ ศักยภาพในการประกอบระเบิดหรือการวางแผนในการก่อเหตุ หากเป็นชนหลบหนีเข้าเมืองโดยปกติไม่น่าจะมีความสามารถถึงขั้น

ดังกล่าวได้ (ทีมข่าวอิสรา, 2558) สำนักข่าวผู้จัดการอ้างอิงข่าวสารของทางการจีน Global Times ได้เผยแพร่รายงานที่น่าสนใจ เมื่อ 9 ก.ย. 2558 ว่า เหตุระเบิดที่แยกราชประสงค์อาจเป็นแผนการของ ETIM ที่ต้องการตอบโต้ทางการไทยที่ส่งชาวอุยกูร์จำนวนหนึ่งกลับไปยังประเทศจีนและทางการจีนไม่ต้องการให้พื้นที่ชาวเร่ร่อนเหตุระเบิดราชประสงค์ในสื่อของจีนเพราะเป็นเรื่องอ่อนไหวเกี่ยวกับชาวอุยกูร์ โดยนักวิชาการจีนระบุว่า การเชื่อมโยงเหตุระเบิดเข้ากับมาตรการของรัฐบาลจีนต่อชาวอุยกูร์จะสร้างปัญหากับพรรคคอมมิวนิสต์เพราะชาวจีนถูกตกเป็นเป้าการโจมตีจากนโยบายของรัฐบาลจีนเอง (สำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์, 2558)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าการกระทำของ ETIM สอดคล้องกับองค์ประกอบของกลุ่มก่อการร้ายตามแนวคิดทางจิตวิทยา (Borum, 2004, p.56-63) ได้แก่ การคัดเลือกสมาชิกผ่านทางช่องทางต่าง ๆ มีการพึ่งพาตนเองโดยสร้างอุดมการณ์ให้เข้มแข็งผ่านอุดมการณ์ญิฮัด และได้รับเงินสนับสนุนจากกลุ่มก่อการร้ายสากล เช่น อัลกออิดะห์ มีผู้นำองค์กรที่ชัดเจน และเข้าสู่อุปกรณ์จากการปราบปรามของรัฐบาลจีน นอกจากนี้พฤติกรรมยังสอดคล้องกับคำอธิบายในข้อคิดของสหประชาชาติ คือการกระทำอาชญากรรมต่อพลเรือน โดยทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตหรือให้ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง ประกันเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดความกลัวต่อสาธารณชน กลุ่มคน บุคคล ปีบบังคับให้รัฐบาลหรือองค์การระหว่างประเทศทำในสิ่งใดหรือขัดขวางการกระทำในสิ่งใด รวมทั้งกลุ่มดังกล่าวอยู่ในบัญชีกลุ่มก่อการร้ายที่กำหนดโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations, Security Council, 2011) แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองและการไม่มีนิยามสากลของกลุ่มก่อการร้ายเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถกำหนดกฎเกณฑ์ได้ด้วยตนเอง การที่สหรัฐอเมริกาไม่นับว่า ETIM เป็นกลุ่มก่อการร้ายย่อมทำได้เพราะถือเป็นอำนาจอธิปไตยของสหรัฐอเมริกา ตลอดจน ETIM ไม่ได้สร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาเพราะเป้าหมายของการโจมตี

พุ่งเป้าไปยังจีน และสถานการณ์การก่อการร้ายพร้อมด้วยภัยคุกคามจากกลุ่มอัลกออิดะห์ลดลง สหรัฐอเมริกาจึงไม่มีความจำเป็นที่จะให้ ETIM เป็นกลุ่มก่อการร้ายอีกต่อไป เพราะไม่ส่งผลกระทบในด้านใดต่อผลประโยชน์แห่งชาติ เพราะค่านิยมของกลุ่มก่อการร้ายของสหรัฐอเมริการะบุว่า จะต้องเป็นองค์กรต่างประเทศ และต้องมีพฤติกรรมเข้าข่ายตามที่ระบุไว้ในกฎหมายตลอดจนเป็นภัยคุกคามความมั่นคงและผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of State, n.d.) ดังนั้นแม้ว่าสหประชาชาติหรือชาติอื่น ๆ เห็นว่า ETIM เป็นภัยคุกคามและเป็นกลุ่มก่อการร้าย แต่สหรัฐฯ ย่อมมีสิทธิที่จะเห็นต่าง การสร้างนิยามที่เป็นสากลของกลุ่มก่อการร้ายจะทำให้ปัญหาความคลุมเครือของการก่อการร้ายลดลง และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศจะเพิ่มมากขึ้น

ตามหลักการการกระทำของ ETIM คือ เป็นกลุ่มก่อการร้ายตามแนวคิดทางจิตวิทยา และสอดคล้องกับคำอธิบายในข้อคิดของสหประชาชาติ รวมทั้งได้ขึ้นบัญชีให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอีกด้วย แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองและการไม่มีนิยามสากลของกลุ่มก่อการร้ายเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถกำหนดกฎเกณฑ์ได้ด้วยตนเอง การที่สหรัฐฯ จะไม่นับว่า ETIM เป็นกลุ่มก่อการร้ายย่อมทำได้

เพราะถือเป็นอำนาจอธิปไตยของสหรัฐฯ ตลอดจน ETIM ไม่ได้สร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของสหรัฐฯ เพราะเป้าหมายของการโจมตีพุ่งเป้าไปยังจีน และสถานการณ์การก่อการร้ายพร้อมด้วยภัยคุกคามจากกลุ่มอัลกออิดะห์ลดลง สหรัฐฯ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะให้ ETIM เป็นกลุ่มก่อการร้ายอีกต่อไปเพราะไม่ส่งผลกระทบในด้านใดต่อ

ผลประโยชน์แห่งชาติ ดังนั้นแม้ว่าสหประชาชาติหรือชาติอื่น ๆ เห็นว่า ETIM เป็นภัยคุกคามและเป็นกลุ่มก่อการร้าย แต่สหรัฐฯ ย่อมมีสิทธิที่จะเห็นต่าง การสร้างนิยามที่เป็นสากลของกลุ่มก่อการร้ายจะทำให้ปัญหาความคลุมเครือของการก่อการร้ายลดลง และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศจะเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชี้ให้เห็นถึงปัญหาของกลุ่มบุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนด้านความมั่นคงตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้กำหนดนโยบายควรศึกษาสถานะและที่มาของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ เพราะการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ย่อมต้องอยู่บนหลักกฎหมายระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชนที่ทั่วโลกให้การยอมรับ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นเพียงงานวิจัยพื้นฐานเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจการนิยามกลุ่มก่อการร้าย

และปัญหาของการขาดคำนิยามที่เป็นสากล ตลอดจนทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูร์ หนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศจีน ซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวในไทยยังคงมีจำกัด สามารถศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์หรือกลไกที่รัฐบาลใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบภายในประเทศ อาจจะทำให้เกิดต้นแบบเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาความมั่นคงภายในของไทยต่อไปได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา สามะพุทช. (2563, 2 มีนาคม). ระเบิดราชประสงค์ : หมายชี้โศกจากศาลทหารมาศาลยุติธรรม “เป็นผลดี” ต่อสองจำเลยชาวยูยกูร์. *BBC NEWS ไทย*, <https://www.bbc.com/thai/thailand-51669393>
- ทีมข่าวอิสรา. (2558, 3 กันยายน). เบื้องหลังปฏิบัติการจับแก๊งบั้งกรุง จับดาบดเคมเค้งปลอมพาสปอร์ต. *สำนักข่าวอิสรา*, https://www.isranews.org/content-page/item/41104-close_41104.html
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559. (2559, 30 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 133 ตอนที่ 114 ก. หน้า 11.
- สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทย. (2562, 10 ธันวาคม). *ขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก*. [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/share/p/15JJpq3JfZ/>
- สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทย. (2568, 13 มกราคม). *โฆษกสถานทูตจีนประจำประเทศไทยตอบโต้ข้อกล่าวหาเท็จเกี่ยวกับประเด็นซินเจียง*. [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/share/p/15NopCGMWw/>
- สำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์. (2558, 11 กันยายน). สื่อนิวยอร์กยกประเด็น ‘ยูยกูร์’ เอี่ยวระเบิดฯ ชี้แก้แคนไทยส่งตัวกลับแผ่นดินใหญ่. *สำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์*, <https://mgronline.com/china/detail/9580000102954>
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2568, 5 พฤษภาคม). *รายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดแห่ง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559*. <https://aps.amlo.go.th/aps/public/dplun/detail/46534>
- Borum, R. (2004). *Psychology of terrorism*. University of South Florida.
- Bovingdon, G. (2010). *The Uyghurs: Strangers in Their Own Land*. Columbia University Press.
- China Global Television Network. (2019, December 14). The Back hand - ETIM and terrorism in Xinjiang. CGTN.
- Clarke, M. (2007). *China’s War on Terror in Xinjiang: Human Security and the Causes of Violent Uighur Separatism*. Griffith Asia Institute.
- Dutkiewicz, P. (2020). The Islamic Movement of East Turkestan and the Unity of China. In Ö. Öztürk (Ed.), *Social Science Conference 2020 Spring*. (pp.103-111).
- ETIM militant left Afghanistan; Taliban Tell China. (2021, September 10). *The Times of India*, <https://timesofindia.indiatimes.com/world/south-asia/etim-militants-left-afghanistan-taliban-tells-china/articleshow/86095526.cms>
- Foreign Relations Committee. (2018, December 4). *Testimony of Deputy Assistant Secretary Scott Busby Senate Foreign Relations Committee Subcommittee On East Asia, The Pacific, And International Cybersecurity Policy December 4, 2018*. https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/120418_Busby_Testimony.pdf
- Government of the United Kingdom. (2025, February 27). *Proscribed terrorist groups or organisations*. <https://www.gov.uk/government/publications/proscribed-terror-groups-or-organisations--2/proscribed-terrorist-groups-or-organisations-accessible-version>

- Human Rights Watch. (2009, October 20). *We are afraid to even look for them enforced disappearances in the wake of Xinjiang's protests*. <https://www.hrw.org/report/2009/10/20/we-are-afraid-even-look-them/enforced-disappearances-wake-xinjiangs-protests>
- Kaiman, J. (2013, November 25). Islamist Group claims responsibility for attack on China's Tiananmen Square. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2013/nov/25/islamist-china-tiananmen-beijing-attack>
- Liu, Z. (2020, November 7). China accuses US of double standards as it drops ETIM from terrorism List. *South China Morning Post*, <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3108846/china-accuses-us-double-standards-it-drops-etim-terrorism-list>
- Rehman, Z. U. (2014). *ETIM's presence in Pakistan and China's growing pressure*. Norwegian Peacebuilding Resource Centre.
- Shichor, Y. (2018). Dialogue of the Deaf: The Role of Uyghur Diaspora Organizations Versus Beijing. In G. K. Ercilasun & K. Ercilasun (Eds), *The Uyghur Community: Diaspora, Identity and Geopolitics (Politics and History in Central Asia)*. (pp.121-134). Palgrave Macmillan.
- United Nations on Drugs and Crime. (2018, July). *Defining Terrorist*. <https://www.unodc.org/e4j/en/terrorism/module-4/key-issues/defining-terrorism.html>
- United Nations, Security Council. (2011, April 7). *Eastern Turkistan Islamic Movement*. https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1267/aq_sanctions_list/summaries/entity/eastern-turkistan-islamic-movement
- US removes group condemned by China from 'terror' list. (2020, November 7). *Aljazeera*, <https://www.aljazeera.com/news/2020/11/7/us-removes-group-condemned-by-china-from-terror-list>
- U.S. Department of State. (n.d.). *Foreign Terrorist Organization*. <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations/>
- U.S. Department of State, Office of the Coordinator for Counterterrorism. (2008, April 8). *Immigration and Nationality Act Section 212*. <https://2001-2009.state.gov/s/ct/rls/fs/08/103399.htm>
- Wu, S. J. (2013). Is the Global Counter-Terrorism a Complex or a Paradox? Inspirations from the ETIM issue in China. In R. Rainer & J. Yakuba (Eds.) *The Political Geography of Religious Radicalism*. (pp.154-162). University of Tubingen.
- Xu, B., Fletcher, H., & Bajoria, J. (2014, September 4). The East Turkestan Islamic Movement (ETIM). *Council on Foreign Relations*, <https://www.cfr.org/backgrounder/east-turkestan-islamic-movement-etim>